ايىندى 70 جىل كۇردىسكە توپى جاڭا ئداۋىر
جاڭا جۇڭگونىڭ داڭقتى جىلدارى

كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ

شىنجۋا اگەنتىگىنىڭ 10 - ايدىڭ 23 - كۈنى بەيجىڭنەن بەرگەن حابارى. 1991 - جىلى 3 - ايدا مەملەكەتتىك كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، ورىكەندەتۇ قىزمەتى ئماجلىسى بەيجىڭدە اشىلدى. بۇل بۇكىل مەملەكەت سىياتىندىق كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، ورىكەندەتۇ قىزمەتىن بىشكەرىلەي ىلگەرىلەتكەن ئبىر رەتكى ماڭىزدى ئماجلىس بولدى.

دوڭگەلەك داۋلەتتى بولۇعا ۇمتىلۇ ستراتەگىياسىن اتقارۇ باربسندا، جۇڭگو اۇىل - قىستاقتاردا ىسەدەيلەردىڭ ىشەر اس، كەيەر كىيم ماسەلەسىنە ايرىقشا نازار اۇدارىپ، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، ورىكەندەتۇ قىزمەتىنىڭ تەبىنىن ۇزدىكسىز ارتتىردى.

1984 - جىلى 9 - ايدىڭ 29 - كۈنى جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسى ورتالىق كومىتەتى، مەملەكەتتىك كەڭەس «كەدەي وڭىرلەردىڭ بەت - بەينەسىن تەز ارادا وزگەرتۇىنە كومەكتەسۇ جونىندەگى حابارلاندىرۇ»دى بىرلەسىپ تارىتىپ، 10 نەشە تۇتاسقان كەدەي وڭىرلەردىڭ ماسەلەسىن كۇشتى شوعىرلاندىرا وتىرىپ شەشۇدى تالاپ ەتتى. وسىدان كەيىن 1986 - جىلدان باستاپ ەلىمىز بۇكىل ەل كولەمىندە جوسپارلى، ۇيىمدى، زور كولەمدى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، ورىكەندەتۇ قىزمەتىن ورىستەتتى.

90 - جىلدارعا قادام تاستاعاننان كەيىن، مەملەكەتتىك كەڭەس ورتاعا قويعان "7 - بەسجىلدىق" كەزىندە باسىم كوپ ساندى كەدەي وڭىرلەردەگى بۇقارانىڭ ىشەر اس، كەيەر كىيم ماسەلەسىن شەشۇ نىساناسى نەگىزىندە جۇزەگە اسقانىمەن، ئبىراق ولشەمى تومەن، تۇراقسىز، بىركەلكسىز بولعاندىقتان، پارىق ئبىرشاما زور بولدى.

1991 - جىلى 3 - ايدا مەملەكەتتىك كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، ورىكەندەتۇ قىزمەتى ئماجلىسى بەيجىڭدە اشىلدى. وسىدان كەيىن پارتيا مەن مەملەكەت كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، ورىكەندەتۇ قىزمەتىن بوساڭسىتىپاي مەقساتپەن يگەرىپ، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ قىزمەتى ئماجلىسىن تالاي رەت اشىپ، ورنالاستىرۇ جاسادى.

1993 - جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن بۇكىل ەلدەگى اۇىل - قىستاقتاردا ىشەر اس، كەيەر كىيم ماسەلەسى شەشىلمەگەن كەدەيلەر سانى 80 ميللىيونعا ازايدى. بۇل كەدەيلەر نەگىزىندە جاراتىلىستىق ورتاسى، ئوندىرىس، تۇرمىس شارت - جاعدايى ناشار وڭىرلەرگە شوعىرلانعاندىقتان، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ قيىنشىلىعى بارعان سايىن ارتتى.

وسى جاعدايعا مەڭزەس، مەملەكەتتىك كەڭەس 1994 - جىلى «مەملەكەتتىك 80 ميللىيون كەدەيدى 7 جىلدا كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ جوسپارى» جاساپ ئارى باستاپ اتقارىپ، ادام كۇشىن، زاتتىق كۇشتى، قازىنالىق كۇشتى شوعىرلاندىرا وتىرىپ 7 جىل شاماسىندا ۇاقىتپەن، ياعنى 2000 - جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن اۇىل - قىستاقتاعى 80 ميللىيون كەدەيدىڭ ىشەر اس، كەيەر كىيم ماسەلەسىن نەگىزىنەن شەشۇگە كۇش سالدى.

وسى جوسپارعا ساي، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ قىزمەتىندە بۇكىل پارتيا ىسكە كىرىسكەن، بۇكىل قوعام اتتانىسقا كەلگەن، كۇش بىرىكتىرىپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەگەن تىڭ جاعدايى تەز قالىپتاستى. قالىڭ كادر - ئار جىلعى چىڭمەيڭ كەزىندە ادامدار ئار تاراپتان جينالىپ كەلىپ، حۇاڭداۋ ماي قويماسىندا ۇلكەن ئورتتى سوندىرۇدە ەرلىكپەن قۇربان بولعان ئورت ئسوندىرۇشى كوماندىر - جاۋىنگەرلەردى ساعىنىشپەن ەسكە الادى.

30 جىل ئوتتى، چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتى 1 - ورتا اتىرەتىندەگى كوماندىر - جاۋىنگەرلەر نەشە دۇركىن اۇىسسا دا ئبىراق 1 - ورتا اتىرەتتىڭ بۇرىنعى ۇاقىتشا ورىنباسار اتىرەت باستىعى يان جىڭلياننىڭ قاھارماندىق نزگى ىستەرى ۇزبەي جالعاسىپ كەلەدى.

يان جىڭلياننىڭ 1963 - جىلى 12 - ايدا شاندۇڭنىڭ لينيىنندا دۇنيەگە كەلگەن، 1982 - جىلى 12 - ايدا اسكەري قوسىنعا قابىلدانىپ، چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتىندە ئورت ئسوندىرۇ جاۋىنگەرى بولادى. 1983 - جىلى يان جىڭلياننىڭ بانجاڭ مىندەتىن ۇستىنە الادى، ونىڭ جەتەكشىلىگىندەگى بان ئۇرتىس 5 جىل ۇزدىك بان بولىپ باعالانادى. 1986 - جىلى 1 - ايدا يان جىڭلياننىڭ جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسىنا مۇشە بولادى. 1987 - جىلى ول 8 جاۋىنگەر سەرىگىمەن بىرگە شاندۇڭ ولكەسىنىڭ ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تەحنيكاسى ۇتسپالى جارىسىنا قاتىناسىپ، جالپى ۇپاي بويىنشا ئبىرىنشى بولۇداي تاماشا ناتيجەگە قول جەتكىزەدى. قوسىنعا قاتىناسقان 6 جىلدان استام ۇاقىتتا يان جىڭلياننىڭ 400 رەتتەن استام ئورت ئسوندىرۇ شايقاسىنا قاتىناسىپ، ىلگەرىندى - كەيىندى 7 رەت ەڭبەك كورسەتىپ سىلانادى.

1989 - جىلى 8 - ايدىڭ 12 - كۇنى ساعات 9دان 55 مينۇت مولشەرىندە حۇاڭداۋ ماي قويماسىنىڭ 5 - ئنومىرلى ماي كۇبسىنە ناجاعاي ئتۇسپ جارىلىس جاساپ، ئورت كەتەدى، 16 مىڭ توننا شيكى مۇناي جانىپ، توگىلىپ، اينالاسىنداعى ۇلكەندى - كىشىلى 15 ماي كۇبسىنە جانە مەملەكەتتىڭ ئتۇيىندى ينجەنەريا سىنىڭ حاۋىپسىزدىگىنە اۇىر قاتەر توندىرەدى. ساعات 10نان 15 مينۇت وتكەندە، يان جىڭلياننىڭ بۇيرىق بويىنشا ئورت ئسوندىرۇ اۆتومۇبيلى مەن جاۋىنگەرلەردى باستاپ ئورت ورىنىنا جەدەل جەتىپ، 5 - ئنومىرلى ماي كۇبسىنىڭ شىعىس جاعىنداعى 30 مەتر جەردەگى 4 - ئنومىرلى ماي كۇبسىن سۇىنتۇ مىندەتىن ۇستىنە الادى. لاۋلاعان جالىن ئورت ئسوندىرۇ اۆتومۇبيلىنىڭ سىرىن كۇيدىرىپ جىبەرەدى. يان جىڭلياننىڭ دۇلعاسىنىڭ بەتقالقاسى كۇيىپ، ئپشىنى وزگەرىپ كەتەدى، ئبىراق ول ەڭ الدىڭعى شەپتە باستان - ايىاق شايقاسپ، ئۇرتىس 3 ساعاتتان استام ۇاقىت ئورت ئسوندىرۇ شەبىنەن شەگىنبەيدى.

ساعات 14 شاماسىندا جەل باعىتى كەنەت وزگەرەدى. 5 - ئنومىرلى ماي كۇبىنسىندەگى ئورت 4 - ئنومىرلى ماي كۇبىگە قاراي ئورشيدى، كۇبىنىڭ بۇيىرىنەن بۇداق - بۇداق اق ئتۇتىن كوتەرىلىپ، ئتپىتى ۇلكەن اپات تۇىلۇعا شاق قالادى. حاۋىپ - قاتەر الدىندا يان جىڭلياننىڭ بايسالدىلىق تانىتىپ، ئبىر جاعىنان، تاعى دا 2 سۇ بۇرىككىش اكەلىپ سۇ كۇشىن مولايتۇ بۇيىرىنعىن ئتۇسىرىپ، ەندى ئبىر جاعىنان، الدىڭعى شەپتەگى جاۋىنگەرلەردى باستاپ اۆەگە سۇ بۇركىپ، 2 ماي كۇبسىنى اراسىنا سۇ شاشىپ، ئورتتىڭ ورشۇىنەن ساقتانۇعا قارمانادى.

جەل كۇشەيىپ، ئورت ئورشىپ، جاعداي ۇشىعا تۇسەدى، كوماندىر ئورت بولعان جەردەن شەگىنۇ بۇيىرىنعىن شورت تۇسىرەدى. وسى كەزدە يان جىڭلياننىڭ جەكە باسىنىڭ امانداىعىنا قاراماستان، ەڭ الدىمەن، جاۋىنگەرلەردىڭ شەگىنۇىنە قولباسشىلىق ەتەدى. جاۋىنگەرلەردىڭ كوبى شەگىنىپ كەتكەننەن كەيىن، ارتىنا قايىرىلا قاراعان ول 2 جاس جاۋىنگەردىڭ سۇ بۇرىككىشتى قۇشاقتاپ ئالىپ سۇ بۇركىپ تۇرعانىن كورەدى دە، ايعاي سالىپ ولارعا قاراي جۇگىرە جونەلەدى. ول جانە الگى 2 جاس جاۋىنگەر ەندى شەگىنىپ كەتپەكشى بولىپ تۇرعاندا، گۇرس ەتكەن داۋىس شىعىپ، 4 - ئنومىرلى ماي كۇبسى جارىلىس جاسايدى، سەمەنت سىنىقتارى جان - جاققا ۇشىپ، جالاڭداعان ئورت جالىنى نەشە ئجۇز مەتر بيىككە كوتەرىلىپ، نەشە مىڭ توننا شيكى مۇناي ئورت تەڭىزدىنە اينالادى، يان جىڭلياننىڭ مەن 2 جاس جاۋىنگەردى 1000 گرادۇسقا تاياۋ ئورت جالماپ، ەرلىكپەن قۇربان بولادى.

جارىلىس تۇىلعان كەزدە، چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتىنەن جىينى 14 ئورت ئسوندىرۇ كوماندىر - جاۋىنگەر ەرلىكپەن قۇربان بولىپ، 80 نەشە ادام جارالانادى. مۇنىڭ ىشىندە 1 - ورتا اتىرەتتەن 4 ادام قۇربان بولىپ، 15 ادام جارالانىپ، ولگەندەر مەن جارالانعاندار جالپى ادام سانىنىڭ جارتىسىنان اسىپ، بۇكىل تارماق اتىرەت بويىنشا ەڭ ۇلكەن زيانعا ۇشىراعان ورتا اتىرەت بولادى.

جاۋىنگەر سەربكتەرى يان جىڭلياننىڭ ارتىندا قالعان دۇنيەلەرىن رەتتەگەندە، "شايقاسقا قاتىناسۇدى باتىلدىقپەن ئوتىنىش ەتەمىن" دەگەن قانىمەن جازىلعان ئوتىنىشتى تاۋىپ الادى. 1987 - جىلى داشيڭ - انليڭ تاۋى ورماننىنا سۇراپىل ئورت كەتەدى، جوعارىنىڭ نۇسقاۋىندا، چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتىنەن ئورت ئسوندىرۇ ەكپىندىلەر اتىرەتىن ۇيىمداستىرىپ، كەز كەلگەن ساتتە ئورت الاڭنا اتتانۇ بۇيىرىعىن كۇتىپ تۇرۇ تالاپ ەتىلەدى. يان جىڭلياننىڭ بۇل حاباردى ەستىگەن سوڭ، دەرەۋ ساۋساعىن تىستەپ قان شعارىپ، وسى شايقاسقا قاتىناسۇ ئوتىنىشىن جازىپ، پارتيا ۇيىمىنا قوسىپ تاپسىرادى. ول: ۇلكەن داشيڭ - انليڭ تاۋىنا بارۇدى ئوتىنىش ەتەمىن! دەپ جازعان ەدى. شىن نيەت جانە ىستىق قانىمەن جازىلعان وسى شايقاسقا قاتىناسۇ ئوتىنىشىن كورگەن ساينىن، كوماندىر - جاۋىنگەرلەردىڭ كوڭىلدەرى بوساپ سالا بەرەدى.

1989 - جىلى 8 - ايدىڭ 19 - كۇنى قارۇلى ساقشى باس شتابى يان جىڭلياندى توڭگەرىستىك قۇربان دەپ بەكىتەدى. 1989 - جىلى 9 - ايدىڭ 22 - كۇنى مەملەكەتتىك كەڭەس، ورتالىق اسكەري ىستەر كوميتەتى يان جىڭلياننا "ئورت ئسوندىرۇ شايقاس قاھارمانى" اتاعىن بەرىپ، "ئبىرىنشى دارەجەلى قاھارمان ۇلگى" مەدالىن بەرەدى. 1989 - جىلى چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتىنىڭ 1 - ورتا اتىرەتى حۇاڭداۋداعى ئورت ئسوندىرىپ، حاۋىپتەن اراشالاۋ شايقاسىنا كورىنەكتى ۇلەس كورسەتكەندىكتەن، داڭقپەن كوللەكتيۇ 1 - دارەجەلى ەڭبەك جازادى.

چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتى جىجياڭ جولى (بۇرىنعى 1 - ورتا اتىرەت) ورتا اتىرەتىنىڭ باستىعى دۇڭ حۇڭلين بىلاي دەدى: "يان جىڭلياننىڭ قۇربان ئبزدىڭ 1 - ورتا اتىرەتتىڭ ساقا جاۋىنگەرى، ئبزدىڭ 1 - ورتا اتىرەتتىڭ ماڭگى ۇمتىلىپ داڭقى. ئار جىلى 8 - ايدىڭ 12 - كۇنى جانە چىڭمەيڭ كەزىندە ئبز كوماندىر - جاۋىنگەرلەردى بۇكىل ىنتا - پەيىلمەن حالىق ۇشىن قىزمەت وتەپ، ئورت ئسوندىرۇ ئسى ۇشىن اناعۇرلىم زور ۇلەس قوسۇعا تاربيەلەيمىز".

زۇلتىسڭ گۇلدەنۇى جولىندا . درجۇرۇك قۇرباندار شەجەرەسى

ئورت ئسوندىرۇشى قاھارمان يان جىڭلياننىڭ لاۋلاعان ورتتە شىڭدالعان ادالدىق

يان جىڭلياننىڭ سۇرەتى (ماتەريال سۇرەت).
□ شىنجۋا اگەنتىگى تاراتقان

شىنجۋا اگەنتىگىنىڭ 10 - ايدىڭ 5 - كۇنى جينانىننان بەرگەن حابارى (ئتىلشى ياڭ ۋىن). شاندۇڭ ولكەسى چىڭداۋ قالاسى حۇاڭداۋ ماي قويماسىنىڭ اسلگى 4 - ئنومىرلى ماي كۇبسى تۇعىرىنىڭ جاىنداعى قۇربانداردىڭ ەسكەرتكىشى اسقاق بوي سوزىپ، بەينە 30 جىلدىڭ الدىنداعى ەستەن كەتپەس ئورت ئسوندىرۇ شايقاسىن اڭگىمەلەپ تۇرعانداي.

ئبىر توپ ئورت ئسوندىرۇ شايقاس قاھارماندارى قابىرعادان قان كەشپ كۇرەسىپ، مۇڭلى دا ايبىندى شايقاس جىرىن جازدى.

30 جىل ئوتتى، چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتى 1 - ورتا اتىرەتىندەگى كوماندىر - جاۋىنگەرلەر نەشە دۇركىن اۇىسسا دا ئبىراق 1 - ورتا اتىرەتتىڭ بۇرىنعى ۇاقىتشا ورىنباسار اتىرەت باستىعى يان جىڭلياننىڭ قاھارماندىق نزگى ىستەرى ۇزبەي جالعاسىپ كەلەدى.

يان جىڭلياننىڭ 1963 - جىلى 12 - ايدا شاندۇڭنىڭ لينيىنندا دۇنيەگە كەلگەن، 1982 - جىلى 12 - ايدا اسكەري قوسىنعا قابىلدانىپ، چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتىندە ئورت ئسوندىرۇ جاۋىنگەرى بولادى. 1983 - جىلى يان جىڭلياننىڭ بانجاڭ مىندەتىن ۇستىنە الادى، ونىڭ جەتەكشىلىگىندەگى بان ئۇرتىس 5 جىل ۇزدىك بان بولىپ باعالانادى. 1986 - جىلى 1 - ايدا يان جىڭلياننىڭ جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسىنا مۇشە بولادى. 1987 - جىلى ول 8 جاۋىنگەر سەرىگىمەن بىرگە شاندۇڭ ولكەسىنىڭ ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تەحنيكاسى ۇتسپالى جارىسىنا قاتىناسىپ، جالپى ۇپاي بويىنشا ئبىرىنشى بولۇداي تاماشا ناتيجەگە قول جەتكىزەدى. قوسىنعا قاتىناسقان 6 جىلدان استام ۇاقىتتا يان جىڭلياننىڭ 400 رەتتەن استام ئورت ئسوندىرۇ شايقاسىنا قاتىناسىپ، ىلگەرىندى - كەيىندى 7 رەت ەڭبەك كورسەتىپ سىلانادى.

1989 - جىلى 8 - ايدىڭ 12 - كۇنى ساعات 9دان 55 مينۇت مولشەرىندە حۇاڭداۋ ماي قويماسىنىڭ 5 - ئنومىرلى ماي كۇبىگە قاراي ئورشيدى، كۇبىنىڭ بۇيىرىنەن بۇداق - بۇداق اق ئتۇتىن كوتەرىلىپ، ئتپىتى ۇلكەن اپات تۇىلۇعا شاق قالادى. حاۋىپ - قاتەر الدىندا يان جىڭلياننىڭ بايسالدىلىق تانىتىپ، ئبىر جاعىنان، تاعى دا 2 سۇ بۇرىككىش اكەلىپ سۇ كۇشىن مولايتۇ بۇيىرىنعىن ئتۇسىرىپ، ەندى ئبىر جاعىنان، الدىڭعى شەپتەگى جاۋىنگەرلەردى باستاپ اۆەگە سۇ بۇركىپ، 2 ماي كۇبسى اراسىنا سۇ شاشىپ، ئورتتىڭ ورشۇىنەن ساقتانۇعا قارمانادى.

جەل كۇشەيىپ، ئورت ئورشىپ، جاعداي ۇشىعا تۇسەدى، كوماندىر ئورت بولعان جەردەن شەگىنۇ بۇيىرىنعىن شورت تۇسىرەدى. وسى كەزدە يان جىڭلياننىڭ جەكە باسىنىڭ امانداىعىنا قاراماستان، ەڭ الدىمەن، جاۋىنگەرلەردىڭ شەگىنۇىنە قولباسشىلىق ەتەدى. جاۋىنگەرلەردىڭ كوبى شەگىنىپ كەتكەننەن كەيىن، ارتىنا قايىرىلا قاراعان ول 2 جاس جاۋىنگەردىڭ سۇ بۇرىككىشتى قۇشاقتاپ ئالىپ سۇ بۇركىپ تۇرعانىن كورەدى دە، ايعاي سالىپ ولارعا قاراي جۇگىرە جونەلەدى. ول جانە الگى 2 جاس جاۋىنگەر ەندى شەگىنىپ كەتپەكشى بولىپ تۇرعاندا، گۇرس ەتكەن داۋىس شىعىپ، 4 - ئنومىرلى ماي كۇبسى جارىلىس جاسايدى، سەمەنت سىنىقتارى جان - جاققا ۇشىپ، جالاڭداعان ئورت جالىنى نەشە ئجۇز مەتر بيىككە كوتەرىلىپ، نەشە مىڭ توننا شيكى مۇناي ئورت تەڭىزدىنە اينالادى، يان جىڭلياننىڭ مەن 2 جاس جاۋىنگەردى 1000 گرادۇسقا تاياۋ ئورت جالماپ، ەرلىكپەن قۇربان بولادى.

جارىلىس تۇىلعان كەزدە، چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتى جىجياڭ جولى (بۇرىنعى 1 - ورتا اتىرەت) ورتا اتىرەتىنىڭ باستىعى دۇڭ حۇڭلين بىلاي دەدى: "يان جىڭلياننىڭ قۇربان ئبزدىڭ 1 - ورتا اتىرەتتىڭ ساقا جاۋىنگەرى، ئبزدىڭ 1 - ورتا اتىرەتتىڭ ماڭگى ۇمتىلىپ داڭقى. ئار جىلى 8 - ايدىڭ 12 - كۇنى جانە چىڭمەيڭ كەزىندە ئبز كوماندىر - جاۋىنگەرلەردى بۇكىل ىنتا - پەيىلمەن حالىق ۇشىن قىزمەت وتەپ، ئورت ئسوندىرۇ ئسى ۇشىن اناعۇرلىم زور ۇلەس قوسۇعا تاربيەلەيمىز".

ادالدىقتى امالياتتا ايگىلەپ، سايلاۋىت قوسىندى قاجىرلىلىقپەن شىنىقتىردى

(باسى 1 - بەتتە)

3 - ليانگە "شابۇىلدا جولبارىستاي ايىاتىنى قاھارمان ليان" دەگەن داڭقتى اتاق بەرىلدى. وسىدان باستاپ "ايىاتتىنى جولبارىستاي 3 - ليان" دەگەن ات كەتىپ تارالدى.

85 جىلدىق بوران - شاشىندى ساپاردا گاننان، شيزاڭنان بەرى كەلە جاتقان 3 - ليان ادال نيەتتەن اينىماي، ەرلىك - جىگەرى بارعان ساينىن تاسقىنداي ئتۇستى. 3 - ليان تۇرعان جەردە كوماندىر - جاۋىنگەرلەردىڭ ايتقاندارىنان باتىل ايقاسىپ، باتىل جاتتىعاتىن، قايراتتى، ايىاتتى جاتتىعۇ كورىنىستەرى ئوز اينىندە كوز الدىڭا كەلەدى.

"ايىاتتى جولبارىستاي 3 - ليان"نىڭ جاتتىعۇى جوعارى ولشەم، جوعارى ولشەم استىندا قاتاڭ جۇرىلەدى. 2014 - جىلى قىستا نولدەن تومەن 30 سەلتسي گرادۇس سۇىقتاعى تيانشان بوكتەرىندە 2 ليان - دۇي ناق اسكەر قارسىلاسۇ جاتتىعۇىن ۇيىمداستىردى. الدىن الا ورنالاستىرىلعان قونالقى جەردىڭ ماڭايىندا مەرگەن فاڭ ياڭ باسپالاپ جاتىپ، سوققى بەرۇ ورايىن كۇتتى. "سول كەزدە قار وتە قالىڭ ەدى، كورىنىپ قالماۋ ئۇشىن، ول قاردا تۇپ - تۇرا 3 ساعات ەكپەتتەپ جاتتى". 3 - ليانده لياڭجياڭ بولعان 1 - يىڭىنىڭ ورىنباسار يىڭجاڭشى سۇن حۇڭجياڭ سايىس ايقاتالعاننان كەيىن، فاڭ ياڭنىڭ بىلەگىنىڭ قاتتى ئۇسپ، جاتتىعۇ كيىمىنىڭ ئوزى شەشىلمەي قالعانىن ئالى ۇمتىپاپتى.

كەيىپەرۇەلەر: "نە ئۇشىن ئوزىڭدى سونشا ايامايسىڭ؟ بۇل ەلكتەمەلى سايىسۇ جاتتىعۇى عانا عوي" دەپ سۇرايدى.

فاڭ ياڭ: "3 - ليان اتىنان شايقاسقا شىققان ەكەنمىن، لياننىڭ تۇى استە مەنىڭ قولىمدا جىعىلماۋى كەرەك" دەيدى.

مۇنداي رۇح 3 - لياندەگى ئاربىر جاۋىنگەردىڭ بويىنان تولىق ايگىلەنەدى.

ئتپىتى كەيىپەرۇەلەر 3 - لياندەگى جاۋىنگەرلەردە "جولبارىستىڭ ايىاتى" بار، "جاۋعا جولىقسا، الماس سەمسەر سۇرىپ، قيىنشىلىققا جولىقسا، ئسوز جوق، بۇزىپ وتەدى" دەيدى. بۇل 3 - لياننىڭ لياڭجاڭى جاڭ حاۋدىڭ 3 - لياننىڭ "جولبارىس ايىاتى" جوننىندەگى تۇسىندىرمەسى.

■ كوكەيدە رۇحتى ساقتاپ، مىزعماس نيەتپەن پارتياعا بىلەستى

اسكەري رۇح جان دۇنيەمەن تومىستى، سوعىس تۇى پارتيا تۇىنا ماڭگى بىلەسە جەلبىرەدى. 3 - لياننىڭ بورىش جونىندەگى تۇسىنگى جاتتىعۇعا قاتاڭ تالابىندا ايگىلەنىپ قانا قويماي، رۇحقا مۇراگەرلىك ەتۇ جاعىندا بىردەي ايگىلەندى.

ئار كۇنى كەشكى تاماقتان كەيىن جاۋىنگەرلەر جاتاققا تارتپاي، قايتا ۇيرەنۇ بولمەسىنە بارىپ، قايتالاي قويلعان «مەملەكەتتىك، حالقارالىق حاباردار»دى كورۇدى ئار كۇنگى "مىندەتتى ساباق"قا اينالدىردى. ودان كەيىن كوماندىر - جاۋىنگەرلەر قورالانا وتىرىپ پارتيا تاريحىن، ارميا تاريحىن ۇيرەنىپ، تۇان تاريحىن، ليان تاريحىن اڭگىمەلەپ، ئاربىر جاۋىنگەر العان اسەرلەرىن سويلەيدى.

"ليان - دۇي تاعى ۇنەمى نازارىلىق كەشكى مەكتەپ، جاۋىنگەرلەر تالقىسى سياقتىلاردى ۇيىمداستىرىپ، اسكەردىڭ ارىنى، اسكەردىڭ داڭقى، ئومىر - ئولىم، پايدا - زيان، اقشا، مۇددە سياقتى ناقتى ماسەلەلەر توڭىرەگىندە قاسىمزداعى جاندى وقيعالارمەن بىرلەستىرىپ، كوپشىلىككە پارىقتاتىپ، تالقىلاتىپ، ادامگەرشىلىك، ئىس ىستەۋ جاعىنداعى ادىستەرگە، پوزيتسياعا تالداۋ جاساپ، كىسىلىكتىڭ، ادام بولۇدىڭ نەگىزگى قاعيداسىن ئتۇسىندىرىپ، سول ارقىلى كوماندىر - جاۋىنگەرلەردىڭ يدەياسىنىڭ قاشاندا اقىلدىقتى، اقاۋسىزدىقتى ساقتاۋىنا مۇمكىندىك جاسادى"، - دەدى جاڭ حاۋ.

3 - لياننىڭ ۇيرەنۇ بولمەسىنە كىرسەڭىز، ەرەكشە قويۇ ۇيرەنۇ رايىن سەزىنە الاسىز، كىتاپ سورەسىنە ئتۇرلى قىزىل كىتاپتار جانە جاۋىنگەرلەردىڭ بۇدا - بۇدا ۇيرەنۇ ەستەلىگى تىزىلگەن. ليان - دۇي شي جينپىڭنىڭ جاڭا ئداۋىر جۇڭگوشا سوتسياليزم يدەياسىن ۇيرەنۇدەگى، دايەكتىلەندىرۇدەگى ليان - دۇي قۇرىلىسىنىڭ رۇحى ەتپەگەندە رۇحتى ساقتاپ، مىزعماس نيەتپەن پارتياعا بىلەسىپ، قىزىل گەندەگى كوماندىر - جاۋىنگەرلەردىڭ قانىنا ئسكىردى.

جاڭ حاۋ بىلاي دەپ تانىستىردى: ئار جىلى جاڭا اسكەرلەر 3 - ليانگە كەلگەنىندە كەيىن قاتىناستىن ئبىرىنشى ساباعى — ليان - دۇيدىڭ داڭقى بولمەسىنە بارىپ تاريحي ئداستۇردى سەزىنۇ، ۇيرەنەتىن ئبىرىنشى ئانى — «قىزىل ارميا شىسىنىڭ شايقاس جىرى»، جازاتىن ئبىرىنشى اسەرى — قايتكەندە قىزىل ارميا لياننىڭ ويداعىداي مۇراگەرى بولا الامىن. جاڭادان مىندەتكە تاعايىندالعان كادرلار مىندەتكە شىعاتىن كەزدە، الدىمەن بۇكىل ليان الدىندا ئداستۇر وتكەلىنەن، نازارىا وتكەلىنەن، اسكەري ىستەر وتكەلىنەن ئوتۇ كەرەك : ليان - دۇيدىڭ ئداستۇرىن دۇرىس ايتىپ بەرە الماعاندارىدى وتكىزىپ جىبەرەمىز، پارتيانىڭ جاسامپاز نازارياسىن تەرەڭ ۇيرەنە الماعاندارىدى وتكىزىپ جىبەرەمىز، اسكەري ىستەر جاتتىعۇ باعالاۋىنان وتە الماعاندارىدى وتكىزىپ جىبەرەمىز.

ليان - دۇيدىڭ تاڭداۋلى ئداستۇرىن بارىنشا قاستەرلەپ، قىزىل گەندى ۇزدىكسىز جالعاستىرۇى پارتيانىڭ قولباسشىلىعىنا قۇلاق اسۇداي شارتسىز ادالدىقتىڭ ارقاسىندا كەلگەن.

اسكەر تۇراعىن وزگەرتۇگە بولادى، ئبراق ئداستۇردى جوعالتۇعا بولمايدى. "قىزىل گەندى قوراعاۋدىڭ ئوزى ئبزدىڭ يدەيالىق شەبىمزدى قوراعاندىق، 'قىزىل ارميا شى رۇحى' بوراندى - شاشىندى كۇندەردىڭ سىناعىنان وتكەنىمەن، مۇراگەرلەر قالاي الماسسا دا، ئبىر توپ، تاعى ئبىر توپ كوماندىر - جاۋىنگەرلەردىڭ كۇش جالعاۋى ارقىلى ۇزدىكسىز جالعاسىپ، كۇندەردىڭ وتۇمەن بارعان ساينىن جاڭارا تۇسەدى"، - دەدى جاڭ حاۋ.

■ سوعسقا دايىندالىپ، سوعىس جۇرگىزدى، جەڭىستى سوعىس جۇرگىزدى

جاڭا جۇڭگو قۇرىلعان 70 جىلدان بەرى، 3 - لياندەگى كوماندىر - جاۋىنگەرلەر شەكاراداعى بايىتاق جازىرانى مىزعماي قورعاپ، حاۋىپ - قاتەردەن اراشالاۋ، اپاتتان قۇتقارۇ، مەملەكەت قورعانىسى بويىنشا قۇرىلىس جۇرگىزۇ، ۇستىرتتە شەكارانى قورعاۋ سياقتى ئبىر قىدىرۇ كەلەلى مىندەتتەر مەن سىن - سىناقتار الدىندا، ادالدىعى ارقىلى تولمىدى جاۋاپ قايتاردى، ىلگەرىندى - كەيىندى ئبىر توپ قاھارمان ۇلگىلەر مەن جاتتىعۇ تىپتەرى جارىقتا شقتى.

بىيل 6 - ايدا دابانچىڭدا تەمپەراتۇرا 38 سەلتسي گرادۇستان اسىپ كەتتى، 3 - ليان تۇانعا ۇاكىل بولىپ بۇكىل شىنىڭ "بۇيىرىقتى الدىمەن اتقارۇشى لياندەردىڭ سوعىس ونەرى باسەكەسى"نە قاتىناستى. "ئبىر ساعاتتىق جاۋىنگەرلىك تۇرىس" ئتۇرى بويىنشا باعالاۋدا جارىس 40 - مينۇت اينالاسىنا جەتكەندە، بىرنەشە مينۇت ارالاعان ساينىن جاۋىنگەرلەردىڭ بىرەۋى جىعىلىپ جاتتى. "مەن سول كەزدە سايراڭ حۇادانىنىڭ قاسىندا تۇرعانمىن، ونىڭ تىنىسى بارعان ساينىن جيىلەپ بارا جاتقاندىعىن انىق ەستىدىم، ونىڭ ۇستىنە ونىڭ بۇكىل دەنەسى قالشىلداپ كەتكەندىگىن دە سەزىندىم"، - دەدى 9 - بانىڭ بانجاڭى ۇاڭ گويىڭ ەسىنە كەتتىڭ 80 ميللىيون كەدەيدى 7 جىلدا كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ جوسپارى» جاساپ ئارى باستاپ اتقارىپ، ادام كۇشىن، زاتتىق كۇشتى، قازىنالىق كۇشتى شوعىرلاندىرا وتىرىپ 7 جىل شاماسىندا ۇاقىتپەن، ياعنى 2000 - جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن اۇىل - قىستاقتاعى 80 ميللىيون كەدەيدىڭ ىشەر اس، كەيەر كىيم ماسەلەسىن نەگىزىنەن شەشۇگە كۇش سالدى.

وسى جوسپارعا ساي، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ قىزمەتىندە بۇكىل پارتيا ىسكە كىرىسكەن، بۇكىل قوعام اتتانىسقا كەلگەن، كۇش بىرىكتىرىپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەگەن تىڭ جاعدايى تەز قالىپتاستى. قالىڭ كادر - ئار جىلعى چىڭمەيڭ كەزىندە ادامدار ئار تاراپتان جينالىپ كەلىپ، حۇاڭداۋ ماي قويماسىنىڭ ۇلكەن ئورتتى سوندىرۇدە ەرلىكپەن قۇربان بولعان ئورت ئسوندىرۇشى كوماندىر - جاۋىنگەرلەردى ساعىنىشپەن ەسكە الادى.

30 جىل ئوتتى، چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتى 1 - ورتا اتىرەتىندەگى كوماندىر - جاۋىنگەرلەر نەشە دۇركىن اۇىسسا دا ئبىراق 1 - ورتا اتىرەتتىڭ بۇرىنعى ۇاقىتشا ورىنباسار اتىرەت باستىعى يان جىڭلياننىڭ قاھارماندىق نزگى ىستەرى ۇزبەي جالعاسىپ كەلەدى.

يان جىڭلياننىڭ 1963 - جىلى 12 - ايدا شاندۇڭنىڭ لينيىنندا دۇنيەگە كەلگەن، 1982 - جىلى 12 - ايدا اسكەري قوسىنعا قابىلدانىپ، چىڭداۋ قالالىق ئورت ئسوندىرۇ، ورتتەن ساقتانۇ تارماق اتىرەتىندە ئورت ئسوندىرۇ جاۋىنگە